

Izhajajo vsak četrtek zvečer. - Uredništvo in upravljanje: Via Torre bianca 21, Trieste. «Slovenec»

POŠTA JUGOSLAVIJA

NOVICE

Naročnina za celo leto: 10 Lir; za pol leta: 5 Lir; posamezna številka 20 stotink; za inozemstvo se vrčuna poštnina. - Oglasi, naročnina i. t. d. naj se pošiljajo na naslov: „Novice“, Trieste, Via Torre bianca 21, IV. n.

Čemu tako daleč?

V enem najbolj uglednih italijanskih listov je te dni senator Luigi Luzzatti napisal članek, ki velja, da z njim seznanimo tudi naše ljudstvo. Ugledni senator Luigi Luzzatti nastopa v obrambo — narodnih manjšin, in ves njegov članek je en sam klic Društvu narodov, katero kliče na pomoč, da se enkrat pravično reši to kočljivo vprašanje. Zanimivo je dejstvo, da je tudi senator Luigi Luzzatti — kakor vsi povojni italijanski boritelji za pravice navadnih manjšin — nekoliko preveč daljnogled. Gospod vidi samo na daleč; za gledanje od blizu rabi naočnike, ki pa jih je ... pozabil doma.

Toda poglejmo, kaj pravi ta ugledni italijanski senator.

Evo: «Odlični voditelji Društva narodov morajo preživljati otožne dneve, premišljujejo o novih težkočah, ki se dvigajo proti njihovemu evangelijskemu in pomirjevalnemu delu. Ni več kotička v Evropi, kjer bi, iz različnih vzrokov, ne bilo političnih nemirnosti. Razume se, da se Društvo narodov ne more vtikati direktno, ker mora spoštovati avtonomijo držav. Toda imamo bistveno točko, ki bi morala Društvo narodov prisiliti, da prekine svoj previdni molk in da posreduje prepričevalno in, če to ne zadostuje, z mednarodnimi sredstvi, ki jih ima na razpolago. Povsod države, ki imajo svoja zastopstva v Ženevi, in na katere Društvo narodov upravičeno vpliva, še vedno preganjajo narodne in verske manjšine, katerih zaščita je zjamčena v mirovnih pogodbah. Posebno na Balkanu in v Nemčiji prihajajo neprenehoma do izraza ti žalostni dokazi človeške trdosrčnosti. Ni tukaj čas ne mesto za raziskovanje načinov povojnega obnavljanja novih držav. Toda brez dvoma je, da je zmes raznih narodnosti postala še hujša in še bolj pristranska, nego je bila prej, ko so bili pod skupno večkrat absolutistično vladavino, enaki vsi vsaj v sužnosti. Zadostuje premišljevanje, s koliko novimi narodnostnimi skupinami so se obogatele Poljska, Jugoslavija, Čehoslovaška, Rumunska, Nemci, Madžari, Letiši, Slovaki, Danci na Nemškem in nerazčistljive zmesi na Turškem. Vsi se pritožujejo nad novimi zatirani večine in manjšine ne kažejo volje, da bi postale strpne in pomirljive. Vsaka manjšina bi hotela tvoriti samostojno državo!

Tukaj, tukaj — vzklika g. Luzzatti — bi moralo Društvo narodov premišljevati zdravila, posredovati z naglico, primerno boleti in nevarnosti!

Senator Luzzatti opozarja Društvo narodov še posebej na preganjanje verskih manjšin, postavlja za zgled položaj Židov na Poljskem in zaključuje: «Ta klic Društva narodov nam prihaja bolj iz srca kot iz uma, toda naj premislijo odločni voditelji Društva narodov, kakšne težke politične posledice znajo nastati vsled preganjanja narodnih in verskih manjšin, preganjanja, s katerimi se pripravljajo upori, ki bodo tvorili novo sramoto za našo civilizacijo».

Tako senator Luigi Luzzatti, katerega simpatični nastop v obrambo narodnih in verskih manjšin, naj bodo kjerkoli, mora vsak z veseljem pozdraviti. Pripominjamo le, da gospodu senatorju ni treba hoditi tako daleč, ko proučuje vprašanje narodnih manjšin: ima jih pred očmi, v lastni državi, ki ima tudi svoje zastopstvo v — Društvu narodov, a vendar ne postopa z njimi v skladu s svojo civilizacijo, ali vsaj ne s slovesom o svoji civilizaciji in kulturi.

Mi preveč spoštujemo tega odličnega italijanskega znanstvenika, da bi mogli verjeti, da ni s svojim član-

kom nameraval ožigosati postopanje z narodnimi manjšinami tudi v lastni državi, vendar si dovoljujemo vprašanje:

Čemu hoditi braniti kulturo na Poljsko in na Balkan, ko je še lastna kultura krvavo potrebna obrambe pred tistimi, ki jo sramotijo?

Novice iz vsega sveta

Špijonaža v vojni

Kako so Nemci zažigali angleška skladišča.

V Londonu je major Russel izdal knjigo, kjer opisuje podrobno delovanje nemških in angleških špijонов na bojišču. V prvem poglavju obdeluje major Russel napore in trud organizirane angleške vojaške požarne bramborice, ki je morala stražiti ogromna skladišča, kjer je bilo nakopičenih za milijone dolarjev blaga, predvsem olja in bencina. V teh skladiščih je utripala glavna žila fronte, ker v njih so bila ohranjena sredstva za vojskovanje. Uničiti ta skladišča bi pomenilo zlomiti odporno sposobnost vojske.

In to je sovražnik prav dobro vedel. Kljub najstrožjim odredbam in potrojenim pazni so izbruhali zdaj tu zdaj tam skrivnostni požari, katerih povzročitelje ni bilo mogoče izslediti. Da se dogajajo na povelje, je bilo očitno, ker se je v njih očitovale dobro premišljene načrte; toda kako se je sovražniku to posrečilo, je bila uganka.

Trije preoblečeni nemški ujetniki

Major Russel piše: Napeli smo vse sile, vendar se je Nemcem v kratkem posrečilo zažgati zopet daleč za linijo skladišče kemikalij, ki je do tal pogorelo. Slutili smo, da sovražnik uresničuje svoj načrt potem svojih ljudi, ki so bili naši ujetniki. Vsled tega smo hoteli poslati tri nemške govorilce detektive v ujetniški tabor. Ker pa bi bili tam kmalu spoznani kot vojaki, poslali smo jih oblečene v nemške uniforme v naše prve linije. V prvi liniji so bili trije preoblečeni načini pridržani četli novih nemških ujetnikov in odpeljani v naše ujetniško taborišče. Da bi nihče ne spoznal v njih naših ljudi, ni bil niti poveljujoči častnik taborišča obveščen o stvari in se je s tremi angleškimi ujetniki ravnalo kakor z vsemi ujetniki. Uspeh ni izostal.

Čudna mazila

Tiste čase se je v taborišču nahajal neki Freytag, ki se je izdal za člana švicarskega Rdečega križa in ki je imel nalogo, da skrbi za ujetnike. Nihče ni imel niti najmanjšega sumu proti njemu, pač pa je užival precejšen ugled. Brigal se je v glavnem za to, da ujetniki niso imeli mrčesa in jim je dajal v to svrhu mazila. Kmalu so nam naši detektivi javili, da občuje ta Freytag s tremi ujetniki na prav poseben način in, v strani od ostalih, na dvorišču tabora. Nadalje so nas obvestili, da izgubljajo dotični trije ujetniki večkrat svoje predpasnike, da jih izgubljajo vedno takrat, kadar so prejeli nove kemikalije zoper mrčes in da izbruhajo požari navadno neposredno potem, kadar je kdo od njih izgubil svoj predpasnik. Zdaj smo podvojili svojo pažnjo, h končni rešitvi uganke pa nam je pripomogla še daljša Freytagova bolezen. Jaz sam sem pričel preiskovati dotične kisline zoper mrčes, toda moj prijatelj mi je odsvetoval, češ da poženem samega sebe v zrak, če spojim obe kislini. Tako sem počasi prišel stvari do dna. Freytag je dajal onim trem neko kislino, s katero so polili svoje predpasnike. Zraven so prejeli še eno steklenico druge kisline, zamašene s papirjem. Ujetnik je svoj predpasnik skupno s steklenico vrget k skladišču, kislina v steklenici je prežgala papirnat zamašek, se združila z ono na predpasniku in požar je bil zaneten.

Drevo smrti

V tropičnih krajih, zlasti v vzhodni Indiji rastejo drevesa, ki se odlikujejo po svoji strupenosti. Malajci so rabili trup takih strupenih dreves tudi za svoje pušice. Najstrašnejše je drevo Buhon upas. Njegov trup je tako učinkovit, da okužuje zrak po več kilometrov na okrog, a neposredna bližina povzroča smrt.

Buhon upas.

Drevo je bilo znano nekaterim pred sto leti, a raste še dandanes. Buhon upas raste na otoku Java. Pokrajina, kjer uspeva drevo, je do deset milj na okrog pusta, nerodovitna, visoko gorovje loči od ostalega sveta ta kraj, ki je brez vegetacije in živali. Na lažje prehodnem mestu gorovja je stala takrat baje koliba starega svečenika. Od tu so pošiljali domačini na smrt obsojene zločince po trup drevesa buhon upas. Če ga je prinesel, je bil oproščen kazni. Strup sam je zgoščen sok drevesa, ki se kakor smola cedi skozi lubje drevesa. Rabil se je za orožje. Bil je visoko cenjen in kupčija z njim je donasala otočanom izdaten dobiček.

Strašna pot za zločince.

Obsojenemu zločincu so dali na pot kovinsko pušico, ki jo je moral napolniti s strupom, in pa navodila za pot, zlasti pa, da se naj ravna po vetru. Vse pa se je moralo opraviti hitro, kar je bil glavni pogoj za uspeh nevarne ekspedicije. Po tem pouku so odpremili nesrečnega do omenjenega starega svečenika, kjer se je pripravil z molitvijo na opasno pot v pričakovanju ugodnega vetra.

Pred odhodom je dobil obsojenec še usnjato pokrivalo, segajoče čez obraz, vrat, globoko na prsa in z vdelenimi šipami na obrazu za oči, in usnjate rokavice. Po izjavi svečenika, ki je v svoji tridesetletni službi odpravil sedemsto zločincev, se je komaj vsak deseti vrnil. Tisti, ki so se srečno vrnili, so pripovedovali, da raste drevo ob potoku, je srednje rasti in ima še pet do šest manjših dreves krog sebe. Tla so iz rjavega peska in debelega kamnja, ki zelo otežkoča dostop do drevesa. Razen omenjenih mladih buhon upasov ne raste ničesar drugega. Vsa okolica je polna mrličev. Toda nesaмо človek, temveč tudi ribe v potoku, ptiči po zraku, podgane, miši in drug mrčes ne more živeti daleč naokrog. Kar doseže sopena tega drevesa, to pogine. Nabirati trup je mogoče samo pri močnem vetru, ki mora pihati v smeri nabiralčevega obraza, da odnaša strupeno soparo buhon upasa proč od nabiralca.

Postanek strašnega drevesa.

Pripovedka razlaga postanek strašnega drevesa takole:

Pred več sto leti je živel narod v tej zapuščeni pokrajini. Ljudje pa so se vdali grehu Sodome in Gomore. Zato je Mohamed izprosil od Boga strašno drevo, da je uničil sramoten rod. Malajci so častili to drevo kot posvečeno božje sredstvo.

Strupeni plini — zdravilo

Tekom vojne so opazili zdravniki v ameriški vojski čuden pojav. Vojaki, ki so prišli v dotiko s dušičnimi klorovimi plini, so ozdravili od pljučnice, nahoda in influence. Ko ser je vrnil mir, so začeli zdravniki ta pojav temeljito proučevati. Ugotovili so, da se da zrak, v katerem se nahajata dva centimetra miligrama klorovega plina na liter, prenašati. Ko so potem zaprli bolnike v sobo s takim zrakom, so ti v treh do štirih urah popolnoma ozdravili od omenjenih bolezni. Baj se je podvrget takemu zdravljenju tudi sam predsednik Coolidge.

V pariških katakombah

Pod pariškim mestom se nahajajo starodavne katakombe. Te dni bi bil kmalu našel v teh katakombah smrt mlad dijak, po imenu Tessier. Taval je po temi celih 12 ur in je bil še izgubil vsako upanje na rešitev, ko so ga našli tovariši.

Tessier je šel s svojimi tovariši pod vodstvom profesorja v podzemeljske rove pod Parizom in se je za trenutek od njih odstranil. Nenadoma je zapihal vetrič in ugasnil svetiljko. Tessier je bil brez vžigalec in zato ni mogel prižgati svetilke. V groznem strahu je začel begati po temnih rovih, v katerih je izgubil vsako orijentacijo. Končno so mu poše moči in se je sesedel. Revez je izgubil zavest. Čez nekaj ur je prišel zopet k sebi in začel znova iskati izhod, pa ga ni našel. Končno se je udal Tessier v svojo usodo, se vlegel na tla in čakal smrti.

Ko je profesor zapazil, da se je izgubil Tessier, je takoj organiziral resilno ekspedicijo, ki je reveža našla v enem najbolj zapuščenih in napol odprtih rovov skoraj na drugem koncu vhoda. Ležal je sredi celega krdega podgan, ki si jih je komaj otepal. Ko bi mu poše moči, bi ga podgane v par minutah raztrgale.

ZINOVJEV, predsednik Tretje internacionale, ki je prišel sedaj v navzkrižje s Čičerinom

Kaj si krvniki želijo?

Te dni je časopisje prineslo vest o smrti znanega avstrijskega krvnika Langeterja. Istočasno pišejo listi o njegovem učencu, poljskem državljanu, ki bi hotel z Madžarskega, kjer živi, na Poljsko obehat ljudi.

Poljsko justično ministrstvo je prejelo nedavno pismo, v katerem je prosil neki poljski, na Ogrskem živeči državljani, da bi ga v domovini nastavili za krvnika. Mož trdi, da je v svojem poslu dovolj izvežban, ker je dolga leta deloval pod Franom, osipom kot krvnik, in tudi je pripravljen izvršiti poskusno usmrčenje. Ni mu pa ležeče samo na imenovanju, temveč njegova srčna želja je, da... stavi domovini svoje moči na razpolago, mesto da svoj posel opravlja v tujini. V ostalem zahteva še plačo državnega podtajnika, prosto vožnjo I. razreda do kraja «nastopa», telesno stražo in da se njegovo ime ne omenja. So to prošnje, katere je lahko izpolniti možu, čigar ljubav do njegovega naroda je tako velika, da raje položi vrv okoli vratu svojemu rojaku, kot pa da bi to storil tujcu...

Največje kmetije sveta

V Avstraliji živi gospod, ki ga imenujejo «kralja živine». Sidney Kidman imenujejo avstralskega «kralja živine». Menda ima največje kmetije na svetu, njegovo posestvo je tako veliko kakor vsa Anglija. Ime mu je Sidney Kidman. Po številu živine je pa prvi Mehikanec don Luis Terraza; kajti Kidman ima samo 100.000 konj, don Luis pa milijon glav goveda, 700.000 ovac in 100.000 konj. Tretji v vrsti je najbrž neki King v Zedinjenih državah Severne Amerike; nazobčana žična ograja okoli njegovega posestva meri 50 kilometrov, notri se pa pase okoli 200.000 goved in velikan-ske črede ovac.

Ladja, dvignjena iz morskih globin

Dne 11. septembra 1911. je nastala pred Toulonom velika eksplozija na francoski vojni ladji «Liberté». Vnela se je namreč skladišče smodnika in drugih razstreljiv, ki so razgnala ladjo in jo potopila. Pri nesreči je bilo ubitih ali pa je utonilo okrog 400 mornarjev.

Mornarska uprava je skušala dvigniti ladjo, ki ni bila tako pokvarjena, kakor se je prvotno domnevalo. Potapljači so dognali, da ne leži «Liberte» preveč globoko in da bi se škoda dala lahko popraviti, tako da bi bila oklopnica zopet sposobna za službo.

Tri leta je trajalo dviganje. Pred par dnevi je ladja splavala na vrh in so jo spravili v novo ladjedelnico, kjer jo bodo najprej temeljito očistili, potem pa popravili. Seveda bo to dolgo trpeti, ker bo treba marsikak del nadomestiti z novim modernejšim.

Si naročen na „NOVICE“?

Za Trockim še Zinovjev?

Besarabsko vprašanje zopet na dnevnem redu

V vladi ruske sovjetske vlade je izbruhnila nova kriza, ki zgovorno kaže na velike težave, s katerimi se je sovjetska vlada prisiljena boriti pri praktičnem udeleževanju komunističnih naukov, če se hoče održati na krmilu. Našim čitateljem je že znano, kako je moral Trockij, predsednik skrajne struje v komunistični stranki, vzeti slovo. Premagala je v boju proti njemu struja, ki uvideva, da je udeleževanje skrajnih komunističnih naukov v notranji politiki nemogoča, če si sovjetska vlada noče še bolj obsovržati ruskega, posebno kmetijskega ljudstva.

Se se Trockij ni prav poslovil, ko je zopet izbruhnil spor med dvema vodilnima politikoma sovjetske vlade. Takrat gre v prvi vrsti za vnanjo politiko in stopila sta si z vso odločnostjo nasproti predsedniku tretje internacionale Zinovjevu in pa komisar za vnanje stvari Čičerinu. Spor ni lahke naravi. Zdi se, da je Čičerin že do grla sit vtikanja Zinovjeva in njegove tretje internacionale v rusko vnanjo politiko. Pokvaril mu je s svojo propagando račune v Angliji, sedaj mu jih hoče pokvariti še v Franciji. Čičerin se — kakor znano — zelo zavzema za to, da bi ustvaril čim tesnejše vezi med Francijo in Rusijo. Posrečilo se mu je doseči, da je Francija priznala sovjetsko Rusijo, a Čičerin se je moral obvezati nasproti francoskemu poslaniku v Moskvi, da bo sovjetska Rusija opustila vsako komunistično propagando v sovjetski Rusiji. Ta obveza pa je tako razburila Zinovjeva, da je zagrozil Čičerinu z izgonom — na Kavkaz.

Medtem se zdi, da bi znala zadeti usoda, s katero se grozi Čičerinu, ravno Zinovjeva in da bo tudi Zinovjev šel, kakor je šel Trockij. Kajti vse vesti, ki prihajajo iz Rusije, se strinjajo v tem, da je Zinovjev zaradi nekaterih svojih lastnosti precej obsovržen tudi pri svojih stranknih tovariših. Evo, kaj pripoveduje o njem gospa Brezkovskaja, »babcica ruske revolucije«, katera se je še-le po izbruhu revolucije mogla vrniti iz sibirskega pregnanstva in živi sedaj v Parizu.

»Bitka, ki se bje med Trockijem in Zinovjevom je vam — pravi gospa Brezkovskaja — Parižanom le epizoda iz velike epopeje, epizoda iz največje revolucije, ki jo je kdaj doživelo človeštvo. Nam pa je ta bitka več, mi vidimo v njej boj za gospodstvo nad Rusijo. Trockij je diktatorski temperament, on je megaloman, ki se čuti poklicanega za vladanje nad človeštvom; on je halucinast v najpristnejšem smislu besede. Zinovjev je razuzdanec, oboževalec plemenitih vin, šampanjca in malage. On je mnogo pretrpel v svojem življenju je prestopal največje pomanjkanje, in zato se sedaj strastno udaja uživanju in sreči. Plesalke nekdanjega carskega baleta in druge najlepše ženske Petrograda si danes laskajo, da so prijateljice Zinovjeva. On je nadvse darežljiv in republika nima dragocenosti, ki bi se mu zdele predrage za njegove prijateljice. Biserina ogrlica in dragulji, ki so včasih

bili last carske rodbine, plemenitašev in bogatašev bivšega režima, preproge in gobelini se danes nahajajo povsod v rokah teh žensk, »prijateljic« slavnega petrograjskega diktatorja.

Spor med Čičerinom in Zinovjevom bo rešil le centralni politični odbor.

Kakor poročajo dopisniki nekaterih zapadnoevropskih listov iz Moskve, je Čičerin po vrnitvi Rakovskega iz Londona in Krasina iz Pariza ostro protestiral pri političnem oddelku sovjetske vlade proti Zinovjevu, ki mu s svojimi neprevladnimi govori ovira delo v mednarodni politiki. Izjavil je baje na neki seji tega odbora, da mu bo nemogoče nadaljevati delo pod takimi pogoji. Tekom živahnega prerekanja med Zinovjevom in Čičerinom, je Zinovjev baje izjavil, da se ne čudi, da Čičerin nastopa proti njemu, kajti rdeči komisar za vnanje stvari proizhaja iz krogov, iz katerih sta izšla Chamberlain in De Monzie. Čičerin, ki proizhaja, kakor znano, iz ene prvih ruskih plemenitaških rodbin, se je na te besede oddaljil brez odgovora. Toda besede Zinovjeve so naradile mučen vtisek, kajti znano je, da več članov sovjetske vlade — med njimi Stalni in Džerdzinski, pripada bivšim plemenitaškim družinam.

Spričo te napetosti med predsednikom Tretje internacionale in posameznimi člani sovjetske vlade ni izključeno, da se bo ruska sovjetska vlada, pod pritiskom inozemstva, skušala osvoboditi vpliva Tretje internacionale. S tem bi bila tudi usoda Zinovjeva zapečaten.

Sredi te napetosti v ruski sovjetski vladi je stopilo zopet v ospredje vprašanje Besarabije.

Spričo dejstva, da se splošno pričakuje posredovanje ene tretje države (ki bi znala biti Francija) med romunsko in rusijo zaradi besarabskega vprašanja, je pričakovati, da se bo boj med obema državama razvnel do najhujše ostrošči. Sovjetski poslanik v Rimu Jurenev je ta boj že začel v rimskem listu »Giornale d'Italia«. V pogovoru, ki ga je imel z urednikom tega lista, je izjavil:

»Ne smemo se čuditi, da besarabsko vprašanje zopet vzbuja zanimanje politikov in tiska. Že osem let je preteklo, odkar se je Romunska, izkoristivši notranje zapletitve Rusije v začetku revolucije, polastila z oboroženo silo Besarabije, katero še sedaj drži v svoji zasedbi. Znani sklep poslaniške konference v Parizu z dne 28. oktobra 1920., s katerim se je priznala romunska suverenost nad Besarabijo, je bil storjen v času, ko je bilo več držav v napatih odnošajih s sovjetsko Rusijo. To so razumele kmetijske in delavske množice kot vtikanje tujih držav v notranje zadeve sovjetske republike in kršenje temeljnih določb mednarodnega prava, kajti razpolagali so z ozemljem, ki jim ni pripadalo ne na podlagi mirovnih pogodb, ne na podlagi vojnega prava.

Stališče ruske sovjetske republike je bilo in je spričo tega vprašanja jasno: pariški sklep za nas ne obstoja in odobritev tega sklepa niso in ne bodo rešile besarabskega vprašanja.

Romunska se prav dobro zaveda, da ima Besarabijo le v zasedbi. Vsled tega njeno razburjenje in iskanje novih odobritev tega sklepa. Toda poudariti se mora, da ona ne išče teh odobritev zaradi končne rešitve vprašanja, temveč jih išče zaradi tega, da bi ustvarila spor med Sovjetsko zvezo in onimi državami, ki so ta sklep potrdile.

Romunski naporji gredo za to, da bi dokazali upravičenost zategnitve zasedbe Besarabije na podlagi plebiscita, ki se je že izvršil. Toda jaz ugotavljam, da znana skupščina »Stafal — Tzari«, na katero se Romuni sklicujejo, ni bila izvoljena in ni nikoli predstavljala volje naroda. Ta skupščina je bila le proviziorna in sestavljena od zastopnikov strank in raznih javnih organizacij in kot taka ni imela pravice razpolagati z usodo dežele. Ta skupščina Stafal — Tzari je delala pod senco bajonet in od 162 članov te skupščine jih je le 86 glasovalo za združitev z Romunsko. Toda Romunska je, sklicujoč se na ta pravno ne obstoječi čin, na dunajski konferenci, ki se je vršila lanijsko spomlad, odklonila naš predlog, naj o vprašanju Besarabije odloči ljudstvo samo potom plebiscita.

Če je Romunska, kakor zagotavljajo njeni politiki, tako gotova simpatij besarabskega prebivalstva, čemu potem odklanja naš predlog? Odgovor je samo

eden: Romunska se boji, da bi od nje ustrahovano in zasedbi nasprotno prebivalstvo v slučaju plebiscita ne glasovalo za njo.

Namesto plebiscita išče Romunska vedno novih odobritev pariškega dogovora in prihaja z vprašanjem posredovanja tretjih držav, ki naj bi branile njene imperialistične težnje in njeno kršenje Pravice. Toda mi — je zaključil Jurenev — bomo vztrajali na našem stališču, da se je treba s predlogi za posredovanje obrniti le na besarabsko prebivalstvo. Mi nismo nikoli iskali kakega drugega posredovanja.

Ruskemu poslaniku je odgovoril v istem listu Romun Vasile Parvan, ki se sklicuje na romunski značaj besarabskega ljudstva, katero se je vedno vztrajno branilo pred slovanskim pritiskom.

Parvan trdi, da je šlo l. 1918. le za odločitev, ali naj ostane Besarabija neodvisna moldavska država, ali pa naj se priključi k Romunski in zanika Rusiji vsako pravico do vmešavanja v romunske notranje zadeve. S svojim člankom skuša g. Parvan vzbuditi simpatije Italije do romunskega ljudstva v Besarabiji, ki se, po njegovi trditvi, obupno upira pritisku slovanske Rusije.

Kakor se vidi, vprašanje Besarabije ne bo tako kmalu izginilo z dnevnega reda.

Nove določbe o vojni odškodnini

Terjatve nasproti bivši a. o. monarhiji

Že zadnjič smo na kratko poročali o zakonu, ki dovoljuje izplačevanje predumov na račun terjatve nasproti bivši A. o. monarhiji zaradi vojnih rekvizicij. Ta zakon je na eni strani povzročil upravičeno zadoščenje, na drugi pa ravno tako upravičeno vznemirjenje. Finačna intendantca je že naznanila, da bodo morali tisti vojni oškodovanci, katerim je bila vojna odškodnina izplačana, vrniti dotično svoto, če se izkaže, da je škoda nastala po rekviziciji. Naša dežela je bila v tem zmislu tudi že razdeljena v posamezne dele. Ljudstvo naše dežele bo torej imelo zopet nove sitnosti, in vprašanje vojne odškodnine se bo zopet zavleklo.

Tukajšnja intendantca je že objavila nekaka navodila, ki so bila razposlana tudi na županstva, toda absolutno potrebno je, da vlada ukrene vse potrebno, da se ljudstvu prihranijo stroški in skrb.

Kaj je treba narediti?

Vsi tisti, ki so utrpeli škodo vsled rekvizicij a. o. vojske, naj to škodo prijavijo. Rok za prijavo poteče 24. aprila 1925! Take terjatve nasproti Avstriji se morajo prijaviti ali pri italijanskem poslanstvu na Dunaju, ali pa pri kr. prelokturah v Puli, Tridentu, Trstu in Zadru. Po čl. 3. dogovora med Avstrijo in Italijo se morajo prijaviti med drugimi:

a) terjatve, ki so nastale iz javnega službenega razmerja, kakor terjatve glede plač, pokojnin, nagrad, draginskih doklad itd.

b) terjatve, ki so nastale iz pogodb:

n. pr. dobavnih pogodb, najeminskih in drugih;

c) terjatve glede vojnih rekvizicij: n. pr. konj, volov, svinj, in rekvizicij drugih predmetov; terjatve zaradi rekvizicij stanovanj;

d) terjatve nasproti železnici zaradi njene civilne odgovornosti; terjatve železniških uradnikov;

e) terjatve nasproti poštni upravi; n. pr. radi denarnih, oziroma blagovnih pošiljav;

f) terjatve duhovnikov zaradi kongrue;

g) terjatve ki so nastale zaradi vojaških, begunskih, invalidnih, naknadnih podpor in vzdrževalnin za vdove, sirote in starše;

h) odškodnina za obleke, ki so jih vojak izročili vojaškim skladiščem, ko so odšli v fronto in če so jih izgubili pred 3. novembrom 1918. leta;

i) terjatve zaradi denarja in drugih vrednosti, ki so jih ljudje izročili vojaškim ali pa civilnim oblastvom, da jih odpošljejo v domovino, toda samo za slučaj, če je bilo pošiljanje od države organizirano.

Terjatve, ki so nastale vsled rekvizicij, vsled prisilnega vojnega dela, vsled vojaške stanarine, je treba prijaviti pri finančni intendantci v Trstu, Puli, Zadru, oziroma Tridentu.

To je posebno važno za tiste, ki so vsled negotovosti v tolmačenju zakona o vojni odškodnini naznanili te dajatve kot vojno škodo. Nekaterim je bila na ta račun izplačana tudi vojna odškodnina, kakor resničnim vojnim oškodovancem v krajih, kjer so se vršili boji,

PODLISTEK

Arkadij Averčenko:

Razgovor v šoli

Ne more se trditi, da sta bila to dva sovražna tabora. To ne. Ampak bila sta dva nasprotna tabora. Dva tabora, ki nista razumela drug drugega in sta se medsebojno gledala od zgoraj navzdol. Prvi tabor je tvorila velika, blede učiteljica »deške in dekliške šole«, drugi tabor pa je bil številnejši. Obstajal je iz dvajset ostriženih in z redkimi kodri obraščenih glav, ki so se sklanjale nad preperelimi klopki. Vse glave so bile enakomerno, kakor siloma nagnjene na levo stran in vsi ti mali, mišji zobki so se zagrizli v jezičke. Andreju Rjukinu pa se je od prevelike pozornosti pocedila tenka slina iz ustnega kota.

Skrpanje črtal, vonj napol posušenega črnila in vzdih, ki so pri enih pomenili olajšanje, pri drugih pa višek truda in napora, so polnili veliko, poltemno sobo.

Za odprtim oknom, ki je do polovice obzarjeno od solnca, šeleste stare akacije, in neka ptica, kriči v zelenju, zadirčno in vznemirjeno; njen krik je tako obupen, da trga srce. Iz daljave od reke prihaja vpitje kopajočih se dečkov. Solnčni žarki, topli in božajoči, kakor ročka matere, ki miluje svojega ljubljence, se vsipajo s sinjega neba. Tako neznansko prijetno je! Zavriskal bi človek, poskočil bi in šinil kot strela iz

prašne, tihe šolske sobe in tja ven na zaspano in razbeljeno cesto, kjer lahko skačeš in divjaš po prosti volji.

Pa to ni mogoče. Učiti se moraš. Nenadoma, sredi vseobčnega dela in ustvarjanja je šinila Kapitonu Kruglikovu v glavo porazna misel:

— Čemu pravzaprav to učenje? Ali je to res potrebno? Kapiton Kruglikov je pogumen dečko... ne boji se povedati svoje misli.

— Zakaj se pa učimo? — je vprašal in uporno pogledal učiteljico, ki se je sprehajala po razredu. Pri tem je široko odprl in izbulil oči, deloma iz radovednosti, deloma od strahu, da se je drznil staviti tako pereče vprašanje.

— Ti si mi pravi — se je nasmehnila učiteljica ter ga pogladila s svojo mehko dlanjo po glavi. — Zakaj pač? Zato, da postanemo pametni, izobraženi in da spoznamo vse stvari, ki nas obdajajo. —

— In če se ne bi učili?

— Potem ne bi bilo kulture.

— Kakšne kulture?

— No... tega ti ne morem kar tako povedati. Pojasnila ti bom s primerom.

Ce bi bil kdo izmed nas v New-Yorku... — Jaz sem že bila — se je oglašil tenak glas pri steni. Vsi so se osupnjeni obrnili k pogumnemu popotniku. Kaj pa je to?

Očitno se potika po šolah neke vrste šolski škrt, ki dela najrazličnejše neumnosti in zmešnjave in vedno zvali krivdo na nedolžne učence... Ta škrt je menda tudi potegnil Nataljo Paškovo za drobno kito, jo sunil v bok ter ji

šepnil: »Reci, reci, da si bila!«

In rekla je.

— Lagati je sramotno, Natalija Paškova. No, kdaj si pa bila v New-Yorku? In s kom? —

Natalija bi se najraje udrila v zemljo: menda ji je res sam rogač položil to besedo na jezik: toda beseda je kot vrabec: zleti in ne vjameš je več.

— Bila sem... Prav zares sem bila... Predvčerašnjim — z očetom.

Laž, očitna laž; očeta sploh nima in predvčerašnjim je bila v šoli kakor danes, do New-Yorka pa moraš potovati tri tedne.

Natalja Paškova je razkrinkana pred vsem razredom: plakajoča, vsa zmedena, obdana od splošnega tihega prezira — se pogreza v nič.

— Glejte otroci, stvar je taka: če bi videl tam ogromne hiše, na stotine tramvajskih voz, dvigala in vse to — je ustvarila kultura. Vse to so napravili izobraženi ljudje. In veste, koliko let obstoji to mesto? Samo stopetdeset let in nič več!

— Kaj pa je bilo tam poprej? — je vprašal Andrej Rjukin ter je vzravnal svoj od dela utrujeni hrbet, da je zahreščalo, kakor bi kdo stresal orehe.

— Poprej? No, le primerjajte, kako je bilo poprej: prej je bil tam neprehoden, z livadami prepleten gozd. V gozdu so bile različne zveri: panterji, volkovi; iz gozda si prišel na divje poljane, kjer so blodili jeleni, bizoni, divji konji. In razen tega so se po gozdih in poljanah skrivali Indijanci, ki so bili

strašnejši od zveri; ubijali so drug drugega in belokožce ter jim rezali skalpe. Zdaj pa primerjajte, kaj je boljše: divje poljane in gozdi z zvermi in Indijanci, brez hiš in elektrike, ali pa — široke ulice, tramvaj, elektrika in to vse brez divjih Indijancev? —

Učiteljica je v eni sapi naštel vso to tirado in je zmagoslavno pogledala svojo četo, češ, zdaj vidite!

— Tako je torej, dragi moji... Zdaj pa sami odločite: kaj je boljše — kultura ali pa tako življenje? No, pa povej sedaj, Kapiton Kruglikov: kdaj se je boljše živelo: takrat ali sedaj?

Kapiton Kruglikov je vstal, kolebal nekaj časa, nato pa je bleknil naglo:

— Takrat je bilo boljše.

— Kako? Presodi vendar sam, čudak ti! Poprej je bilo slabo, brez udobnosti, povsod zveri, Indijanci, sedaj pa hiše, tramvaj, dvigala... No, kdaj je bilo boljše — takrat ali sedaj?

— Takrat.

— O ti moj Bog! Poltorackij, pa ti povej: kdaj je bilo boljše; poprej ali sedaj?

Poltorackij je nezaupno, izpod čela pogledal učiteljico (ali mu jo bo prisolila?) in odločno izjavil:

— Prejšnje je bilo boljše.

— Bog se vas usmili! Sliznjakov

Gavrili!

— Prejšnje je bilo boljše.

— Predvsem si zapomni, da se reče prej in ne prejšnje: Ampak, deca, kaj se vam je popolnoma stemnilo v glavah? Zdaj imate hišo in elektriko...

a jo bodo morali sedaj vrniti, oziroma bo dolžni znesek poravnati z napovedano terjatvijo nasproti Avstriji.

Vsi tisti, ki so vložili take napovedi, bodisi da jim je bila tozadevna svota na račun domnevne vojne odškodnine izplačana, ali ne, naj predložijo finančni intendanci nove prošnje z vsemi potrebnimi listinami, in sicer najkasneje do 24. aprila 1925. (zadnji dan: 23. april!) Natančnejša pojasnila dobe na županstvih svojih občin.

Poudarjamo ponovno, da je ta zakon posebno važen za tiste, ki so utrpeli škodo i vsled vojnih operacij (n. pr. hiša mu je bila porušena od granat vojskujočih se vojska; i vsled rekvizicij a. o. vojske (n. pr. avstrijski vojak so mu odpeljali živino ali podobno). Če je bila takim obojna škoda poravnana na račun vojne odškodnine, se bo morala stvar sedaj urediti, kakor smo zgoraj omenili.

Prijave se navedejo na teh-le vzorcih, ki se lahko dobijo tudi pri finančni intendanci:

ALL'ONOREVOLE R. PREFETTURA

(Sezione Trattato di Pace)

TRIESTE.

Reclamo di Oblak Antonio di Giuseppe per l'accertamento e la liquidazione del credito di Corone austr. ung. n. pr. 1000 che egli dichiara di avere verso l'Esercito austriaco.

Il sottoscritto . . . residente a . . . nato a . . . e pertinente a . . . cittadino italiano di pieno diritto chiede l'accertamento e la liquidazione del credito di Corone a. u. . . che egli dichiara di avere a titolo . . . (tu se navede vrsta terjatve npr. glede oblek) del consegnamento del vestiario nel deposito militare di n. pr. Dunaj

(Tu je treba navesti koliko srajc, čevljev itd. je vojak izročil vojaškemu skladišču ali pa koliko volov, konj, svinj itd. mu je bilo rekviriranih. Istotako mora navesti za vsak predmet približno vrednost).

Il suo diritto alla liquidazione del credito di Corone a. u. si base sull'accordo concluso a Roma di data 6 aprile 1922 fra il Regno d'Italia, l'Austria e l'Ungheria, che è stato pubblicato nella «Gazzetta Ufficiale» del 21 febbraio 1924 n. 44.

Datum in kraj . . . Podpis.

Slovenski se glasi ta vzorec:

Slavni kr. prefekturi
(Oddelek mir. pogodb)

TRST.

Prošnja . . . za ugotovitev in likvi-dacijo terjatve a. o. Kron . . . ki izjavlja, da jo ima nasproti avstr. erarju.

Podpisani . . . rojen . . . prebivajoč . . . pristojen . . . ital. držav-ljan po pravu, prosi za ugotovitev in likvi-dacijo terjatve v a. o. kronah . . . kate-ro izjavlja, da ima na račun . . . izročitve obleke v vojaško skladišče v . . .

Njegova pravica do likvidacije terjatve a. Avstrijo in Ogrsko in objavljenem v «Gaz-zetta ufficiale» dne 21. februarja 1924 št. 44. o. kron temelji na dogovoru, sklenjenem v Rimu dne 6. aprila 1922 med kraljev. Italijo,

† Marija Vratović

Pretekli petek je preminula v Puli ga Marija Vratović, mati odv. Mirka Vratovića, predsednika istrskega pokrajinskega odbora polit. društva «Edinost» v Trstu.

Odličnemu sinu naše Istre in njegovi tež-ko prizadeti družini naše iskreno sožalje.

Kaj je s slovenskimi dramatičnimi predstavami?

Ni dolgo od tega, ko je tržaški pre-fekt izdal ukaz, s katerim je kratko-malo prepovedal vsako slovensko dramatično prireditev. Vsled posre-dovanja našega poslanca dr. Wilfana je moral sicer preklicati svojo neu-temeljeno in nesmiselno odredbo. V praksi pa je ostalo po starem. Želili bi vedeti, kdo pravzaprav izda konč-no dovoljenje, kajti tisto večno ro-manje dan za dnem na kvesturo in na podprefekturo že preseda najbolj potrpežljivemu državljanu. Da bi tam vsaj izvedel, kdo zadržuje do-voljenje. Nikdar ne izve za vzrok, ali vsaj ne za pravi vzrok, kajti tega naj-večkrat sploh ni, zakaj je predstava prepovedana. Vsi se sklicujejo na višjo oblast in na neke odredbe. Po-trebno bi bilo, da se te odredbe, ki se tičejo društev, če so bile sploh iz-dane, tudi objavijo. Tako slepomiše, nje škoduje le ugledu oblasti same. Omeniti hočemo najnovejši izum na tem polju. Društvo je dobilo dovolje-nje od oblasti za prireditev. Tekst igre je bil cenzuriran in vidiran od pristojne oblasti. Toraj glej ga spa-ka! Karabinirski maršal ne prizna tega viza, ker ga je izdal generalni civilni komisariat, in ne prefektura! Kar je bilo pred tremi leti dovoljeno, je pač danes lahko za državo in za javno varnost nevarno!

Sicer so na prefekturi sami neko-liko bolj širokosrčni kakor omenjeni karabinirski maršal. Po njihovem mnenju so omenjene cenzure vseka-kor še veljavne po desetih letih.

Naš narodni jezik v rimski cerkvi

Jugoslovenska vlada je dobila obve-stilo iz Vatikana, da dovoljuje Sv. Sto-lica, da se v samostanu sv. Jeronima v Rimu vrši ob državnih praznikih slo-vesno bogoslužje v našem jeziku ali pa v staroslovenščini.

Pogreb žrtve poklica

Včeraj se je vršil tu v Trstu pogreb gasil-ca Attilija Milauza, ki je podlegel ranam, katere je dobil pri gašenju požara v tovarni maščob. Njegov tovariš, ki je bil takrat tudi ranjen in izdihnil v mestni bolnišnici pred par dnevi.

Pogreb nesrečnega gasilca je bil nad vse veličasten. Ulice, koder se je premikal spre-vod, so bile polne občinstva, ki je z očivid-nim sočutjem tako počastilo žrtev svojega človekoljubnega poklica. Trgovine so se za-časno zaprle, ponekod so gorele s črnimi pajčonami prikriti svetilke. Pogreba so se udeležili tudi zastopniki civilnih in vojaških oblastev. Gasilska društva iz Gorice, Reke, Vidma, Tržiča, Kopra, Milj, Sežane, Ronchi, Zagrada in od drugod so poslala k pogrebu svoja zastopstva z venci.

Srebrna ruda v naši deželi?

Iz Slapa ob Idriji nam pišejo:

O pomladi pričnemo zopet s čiščenjem skoro zasutega rova, kjer je že avstrijska vlada potom pooblaščenih raziskovalcev dognala, da se nahaja srebrna ruda. Dokaj časa sta se tu bavila z raziskovanjem dva

gospoda vlade v Rimu, ki sta vnovič potr-dila to mnenje. V tem času so rov tudi v znatni dolžini očistili. Čiščenje rova za-časno počiva; druge predpriprave se nada-ljujejo. Pri odhodu sta naročila okoli 150 samokolnic, kar nam je v zagotovilo, da ne bo raziskovanje zaspalo in zamrlo.

Novica je za naše ljudstvo razveseljiva, ker že itak vlada neznosna brezposelnost.

Omenim naj nekoliko zgodovine tega že zastarelega rudnika. Že pred kakimi sto leti so na tem mestu, «v Zlebeh» imenovanem, zaznamovali živo srebro. Avstrijska vlada je pričela s kopanjem, a žalibog kmalu zo-pet opustila. Poslali so v Rajbelj v razto-pitev nekaj izkopnine in dognali, da je ko-ličina živega srebra premajhna. Kasneje so se dobili posamezniki, ki jih je omamil po-blep po bogastvu ter so pričeli naprej ko-pati. Uvideli so pa kmalu in v svojo škodo,

da jim gre srebro mesto v žep iz žepa. Pri izkopavanju se je baje enkrat posul rov, da so si komaj rešili golo življenje. Zasulo jim je nekaj samokolnic, krampov in drugega orodja. Domač kovač je topil srebro kar v svoji kovačnici na ognjišču. Izdeloval je iz nje ga uhane za moške. Še danes najdemo na cerkljanskem kako staro koreniko z uhani nježovega izvora.

Mišni gospodarji

pošiljajo pridno najemnikom pisma z napo-vedjo povišja stanarine oziroma z odpoved-jo stanovanja. Kakor smo že zadnjič omenili je najboljša, da najemniki napravijo rekurz na sodnijo, oziroma na razsodišče. Rekurz se mora narediti tekom 15 dni po prejemu odpovednega pisma.

DROBNE NOVICE Z DEŽELE

IZ ST. PETRA.

Zdi se, da je začela naša mladina resneje misliti. Naša vas je v povojnih letih tako-rekoč spala. Bilo je sicer nekaj življenja ali podobno je bilo le nekakšnemu životarenju. Videlo se je, da tu ni vse v redu, da nekaj tišči in davi in ne pusti naši mladini, da raz-vije svoje uspešno delovanje na polju izo-brazbe in društvenega življenja. Hvalabogu, sedaj se umika tista sitna megla, ki nas je obdajala in odkriva se nam jasno obzorje, ki nas navdaja z radostjo, da ima naše pri-zadevanje čimdalje tem boljše uspehe. Na-še izobraževalno društvo, «Mladina» je še mlado dete, ki pa začenja rasti v veselje ti-stim, ki so ga ustvarili in ga negujejo, pa tudi v zavist onim poedincem, ki so mu napovedali slabo prihodnost. Vsa čast in pohvala g. Grapulinu, ki si prizadeva, da bo novo društvo vzcvetelo in poglano nove, krepke vzrastle! Po njegovem prizadeva-nju, pri čem mu pomagajo pridni in zavedni člani, smo si nabavili klavir, tako da ima sedaj naš pevski zbor priliko negovati našo domorodno pesem. Da bo zbor raste in napredoval, skrbí naš vrli pevovodja, gosp. Reščič, ki je že pričel s pevsкими vajami.

V petek pa smo imeli redko priliko po-slušati v društvenih prostorih predavanje profesorja ljubljanske univerze g. Vebra. Predaval nam je o «razvoju duševnosti». Dvorana je bila natlačena ne samo resnih temveč tudi radovednih poslušalcev. Pa tudi ti radovedneži so po kratkem poslušanju postali pozorni in začeli slediti predavate-lju z največjim zanimanjem. Marsikateri iz navzočih ni pričakoval, da nam bo g. pro-fesor znal svoje predavanje podati tako za-nimivo in razumljivo. Izrekamo mu najlepšo zahvalo za duševni užitek, ki nam ga je nudil!

IZ AJDOVŠČINE.

V nedeljo je priredil pevski odsek Z. P. D. veselico, ki je izvrstno uspela. V Brati-novi dvorani se je zbralo mnogoštevilno ob-činstvo, ki je prihitelo tudi iz okoliških vasi. Pevske točke, ki jih je vrli in discipli-nirani pevski zbor, pod vodstvom požrtvo-valnega pevovodje, g. sodnika Vuče, podal, so se izvajale gladko in sigurno, kar je na-vdušilo pričujoče občinstvo, ki je z glasnim odobravanjem in gromovitim ploskanjem iz-razilo iskreno priznanje pevskemu zboru. Ostali del sporeda so burke, ki so imele pač ta namen, da nas spravi v dobro voljo in pristrčen smeh. Nočem navajati posameznih vrlih vsakega igralca. Bili so vsi na svojem mestu in igrali ves čas tako, da so dosegli to, kar so želeli — glasno priznanje s strani veselega občinstva. Treba je tudi omeniti izborni orkester g. Volariča iz Go-rice, ki je med posameznimi točkami spo-redda spretno izvajal občinstvu zelo uga-ja-joče komade in pripomogel na ta način, da

je prireditev pridobila tako sijajno lice. Po veselici pa se je mladina tudi starina za-čela pridno vrteti. Plesalo pa se je le tako, mimogrede, da bi se vsaj noremu pustu za-mašilo nenasitna usta. Pozneje se je pojavi-lo — kakor je tudi bilo pričakovati — par neizogibnih snoparjev, ki neprestano delajo sramoto svoji zlahtni kulturi. Med mirnim občinstvom so se začeli vesti z ono znano in njim prirojeno aroganco. Zahtevali so, da naj se igra «glovinca». Ker smo pa Ajdov-čji stari tiči v teh stvareh, smo se poživljali na njih prijateljske želje in odšli raje nekaj prej v svoja gorka gnezda.

IZ PLAVIJ.

Slednjič so vendar tudi nas osrečili z novim krstnim imenom. Plavje ali Plavia se sedaj imenuje Monte d'Orro. Moj pri-prosti razum mi kaže, da tako ime bi bilo primernejše kakih pet let pred vojno, ko je bilo tu res nekaj zlata. Še mnogo je tu starodavnih slovenskih krajevnih imen, to-rej korajžno na krščenje. Ker pa je pri vsakem krstu navada, da se kumi in babica pogostijo, vam kličem: Buon appetito, si-gnori!

Minolo nedeljo, t. j. 15. t. m. smo imeli med nami g. ing. A. Podgornika; predaval nam je o učinku umetnih gnojil. Predavanja se je udeležilo precejšnje število gospo-darjev, ki so z vso pazljivostjo poslušali predavanja.

Po predavanju so navzoči postavili razna vprašanja, katera jim je g. predavatelj po-možnosti pojasnil. V tej priložnosti se je precejšnje število naročilo na «Gospodarski Vestnik».

IZ SV. LUCIJE.

Pred meseci sem omenil pritožbo ene naših mater o krivici, ki se je zgodila s premetitvijo otrok — zrelih za prestop v višji razred — nazaj v prejšnji nižji razred. No, sedaj je stvar po tolikem času zopet na mestu. Otroci so pomaknjeni iz drugega v tretji razred, kamor tudi spadajo. Mo-goče, da so se le med tem časom zadostno naučili italijanščine. Če pa le ni pripomogla prošnja, oziroma zahteva ene prizadetih družin: naj bo eno ali drugo, glavno je, da je sporno vprašanje rešeno.

IZ ZAGORJA na Krasu.

Gasilno društvo je priredilo v nedeljo, 22. t. m., veselico s programom, kot je pri nas v navadi: igre, petje, ples. Dve eno-dejanki, ki sta bili seveda prav za pred-pust, ste bili igrani dobro in sta bili s sme-hom sprejeti. Škoda, da se naši igralci, ki bi bili sposobni za večje in boljše vloge, niso nikoli dvignili iz podobnih eno in dvo-dejank kakor Raztresenca i. dr. — Slabo vreme ni zadrževalo vrlih šentpetercev, ki so prišli v velikem številu, celo sportno društvo, njim na čelu novo ustanovljeni

— Čemu pa hiše? je cinično vprašal debeli Fitjukov.

— Čemu? Kje pa boš spal?

— Pri ognju. V odejo se zavijem in sladko zaspiš. Ali pa zlezeš na voz. Saj vozove so takrat imeli. In na vozu se počutiš kot doma.

— In pogledal je učiteljico nič manj zmagoslavno kot ona popreje njega.

— Ampak ni elektrike, temno je in strašno...

— Semjon Zapoldajev je pomilovalno premeril razburjeno učiteljico...

— Temno? Kaj pa ogenj? Drv je do-volj — kuriš, kolikor hočeš. Podnevi je itak svetlo.

— Toda zver se nenadoma priplazi.

— Zato je pa treba postaviti stražnika s puško, pa se zver ne upa blizu. To je lahka stvar.

— Ali pa se prikradejo od zadaj In-dijanci, zgrabijo stražnika in padejo po vas.

— Z Indijanci se pa lahko spajdašiš. Saj so med njimi tudi dobra, dostojna plemena.

— Na primer Delavarci — mu je po-magal nekdo tam zadaj. — Oni ljubijo belokožce. Če je pa skrajna sila, lahko zbežiš na mustangu.

Ostrižene glave so se strnile s skupaj, kakor da jih nekaj druži — in kričali so, zavreščali kakor četa vrabcev na vejah akacije.

— V našem mestu pa je zadnjič ne-kega slugo v liftu zadušilo... Takšno je mesto.

— In v mestu je padel zadnjič neki deček pod tramvaj!

— Sploh je dolg čas v tem vašem mestu — je vsekal Sliznjakov Gavril.

— Grdi otroci ste — še nikdar niste bili v gozdu sredi divjih zverí — zato pa tako govorite.

— Jaz sem bila — je pisnila Natalja Paškova, ki ji šolski škrtar ni dal miru.

— Laže — so zakričali ljubosumni otroci. — Kaj pa si izmišljuješ kar na-prej! No, če si bila, povej, zakaj te niso požrle zveri?

— Vsako sodrgo naj bi še hlastale!

— Je strupeno zamrmral Kapiton Kruglikov.

— Kruglikov!

— Kruglikov!

— Zakaj pa blebeče? Saj ste sami rekli, da je lagati greh. Ona pa laga kar naprej.

— Ne laga, ampak laže. Ampak, po-slušajte otroci: očitno me niste razu-meli... Kako morete vendar trdití, da je bilo prej bolj? — pa imate sedaj kruh, maslo, sladkor, štruklje, prej pa vsega tega ni bilo.

— Štrukljí!

Udarec je bil dober in krepak, toda Kruglikov Kapitol si je naglo opomogel.

— Kaj pa različni sadeži: datelji, ba-nane, na te pa ne mislite? Še kupiti jih ni treba — ješ — kolikor moreš. In krušno drevo je tudi! O sladkornem trsu ste nam pa vi sami pripovedovali.

Ubiješ bizona, natisiš se mesa, pa si gospod in imaš vsega dovolj.

— Reke so tudi tam — mu je po-

magal izkušen ribič. Upogneš buciko in ribariš, kolikor te je volja.

Učiteljica je stiskala obe roki na prsih, tekala od enega k drugemu, kričala, se razburjala, opisovala vse prelesti var-nega mestnega življenja toda vse njene besede so bile bob ob steno. Oba tabora se nikakor nista mogla sporazumeti. Kultura je očitno pokala v vseh šivih. ker so jo energično oblegali in napadli Indijanci, ognji, panterji in krušna dre-vesa...

— To ste mi res nemarni otroci — je zamrmrala popolnoma uničena učite-ljica, ki se je bila odlikovala z ono ne-logičnostjo, ki je lastna njenemu slabemu spolu. — Vam ugaajo pač divje igre in streljanje — to je vse. Zdaj bomo vprašali še deklice... Kladija Koškina, kaj nam boš ti povedala? Kdaj je bilo bolje, takrat ali sedaj.

— Takrat — je izjavila pegasta in bledolična Koškina ter je stresla z rep-kom na glavi.

— Pa zakaj? Povej mi vendar, zakaj, zakaj?

— Takrat je bila travica... Jaz jo imam rada... In rožice so bile.

Okrenila se je h Kruglikovu, prizna-nemu strokovnjaku v prvobitnem živ-ljenju.

— Ali so bile rožice?

— Pa koliko jih je bilo!... je odgovoril strokovnjak živahno. Velikanske so bile... tropične... In dišale so... in trgala si jih, kolikor si hotela...

— V mestu pa najdeš figo, ne pa ro-žice... Vsaka smet velja en rubelj.

— Osramočena in uničena je brala učiteljica svoje zadnje sile in dejala:

— Pa naj nam pove Katja Ivanenko. Katja! Kdaj je bilo bolje.

— Takrat?

— Takrat?!!

— Takrat so bili bizončki — je nežno zaščeбетala devojčica in nagnila svojo svetlo glavo.

— Kakšni bizončki? Ali si jih sploh že kdaj videla?

— Reci, da si jih videla — ji je šep-nila Paškova, ki jo je zopet naučil škrtat.

— Videla jih nisem, je priznala Katja Ivanenko prostodušno, ampak gotovo so srčkani...

In zaprla je oči ter zašepetla:

— Ah, takšni bizončki... Vsi razku-štrani, z majhnimi gobčki... V roke bi ga vzela in na gobček poljubila...

Kruglikov — specialist v divjem živ-ljenju, je diplomatično zamolčal, da ne bi bilo tako lahko očitvoriti namena sentimentalne deklice. Učiteljica pa je naježila obrvi in rekla s hripavim gla-som:

— No, prav! Če ste taki — sploh no-čem več razpravljati z vami. Rešite na-loge in kdor je ne reši, bo sedel tu do večera.

Zopet je nastala tišina.

Vsi so rešili naloge razen uboge, ne-dolžne Katarine Ivanenko; bizon je ne-prestano stal med njenimi očmi in pi-salno deščico.

In tako je revica sedela do mraka.

tamburaški zbor, ki je prestal svoj krst ravno v Zagorju in sicer tako, da so želi burno odobravanje in zahvalo od strani Zagorčev. Želeli bi samo iskreno, da se na ta način sklenjene vezi med Zagorjem in Št. Petrom še bolj utrdijo. Dosedaj tega ni bilo in čegava krivda je to bila, ni treba praviti.

Pri prireditvi se je videlo, da ni bilo pravega vodstva. Ni čudno, ker komandirali bi radi vsi, delali pa samo nekateri. Ali naj se potem čudimo, da vstaja odpor pri nekaterih članih. Celo bralno društvo spi in kar se je napravilo, je bilo par iger in plesov, drugega nič vsa leta po vojni. Na vsak način treba razdeliti društvo v posamezne odseke in tem določiti delo. Pa o tem natančneje prihodnjic.

Se nekaj: ne vem, kdo financira naš ljubi «Mali list» (ali so tudi tam kapitalisti?), katerega vsiljujejo zastoj po Zagorju in okolici, vkljub temu, da ga vse nazaj pošilja. Ne maramo! Dovolj laži je že zasejal. «Novice» imajo tu dosti naročnikov, dasi je delal neki gospod nekemu ženinu, da — «prokleta bodi hiša, ki naročuje »Novice«. Mislim, da je to dovolj.

IZ NABREŽINE.

Po par mesečnem odmoru smo preteklo nedeljo spet imeli priliko prisostvovati prireditvi «Dram. krožka Javne ljudske knjižnice». Tokrat so nam naši diletantje podali veseloigro v 3 dej. «Rodoljub iz Amerike». Igrala se je sicer že enkrat v Nabrežini, in to pred 3 leti, a kljub temu je bila udeležba ogromna. Naši ljudje pač radi obiskujejo dramatične predstave, kjer pač človek najde par ur poštenega in zdravega razvedrila.

Diletantji so se tudi potrudili podati igro kolikor mogoče dobro, kar se jim je tudi posrečilo. Pevske točke med igro so se tudi vsem jako dopadale. Sploh je bilo občinstvo s prireditvijo zelo zadovoljno, kar so pričeli vedni aplavzi.

V času odmorov nas je pa zabaval polnoštevilni zbor domačega «Godb. društva» z lepimi in izbranimi komadi.

Odhajali smo z željo, da bi nas «Dram. krožek» bolj pogostoma vabil k sličnim prireditvam. Moči so, veselje tudi, torej se dela. Ne cepljenja in prepira ampak smoterno in disciplinirano primite za delo in videli boste, da uspeh ne bo izostal.

IZ BAZOVICE.

Oligi v slovo. — Tiho skrivnostno se je približala ledena roka ter pretrgala zopet nit mladega, bujnega življenja. Neizprosno jo je zazibala v večni sen ter sprejela njeno mlado dušo tja na cvetoče poljane večnega miru. Ležala si na belem mrtvaškem odru med duhtečimi rožami, ki so ti jih poklonile Tvoje drage znanke in znanci. Rahel smehljaj življenja Ti je ležal na oledenih ustnicah, ko si se poslavljala od nas.

kljub klicem in prošnjam Tvojih dragih. V veliki knjiži življenja je stala neizprosno napisana dnevka Tvoje prežgodnje smrti in to se je moralo izvršiti. Oh usoda, kako si kruta, ki tako pogostoma žanješ po še nedozorelem klasju.

Pokazala se je modrina neba in večerno solnce je poljubljalo zemljo s svojimi zadnjimi žarki ko so dvignile dekleta belo krsto. Tiho je bilo v dolgi črni vrsti ljudi, ki so spremili pokojnico na njeni zadnji poti, le gosp. župnika se je slišalo ko je molil molitve pokojnih.

Videlo se je, da pokopujejo mlado nadebudo življenje, kajti iz vsega pogreba je odsevala svežost in mladost. Položili so Te k počitku, kjer boš snivala v senci lip svoj večni sen.

Počivaj v miru Olga, in zemlja naj Ti bo rahla. Družini naše sožalje ob bridki izgubi drage hčerke.

IZ BREGA.

Občina dolinska gre navzdol, gmočno in moralno. Za prvo skrbje oblastniki, za drugo mi sami. Plesov in popivanja po gostilnah ne manjka, in pri vinu — to je znano — zna človek vse jezike, le... svojega, žal, najmanj!

Kakšen rod si vzgajamo, ni težko uganiti. Nekateri stariši bi prav storili, če bi skrbeli za boljšo vzgojo svojih 7—16 otrok, ki se valjajo brez vsakega nadzorstva po plesih in gostilnah. Matere, glejte, da ne boste obžalovali! — Brežan.

IZ MAREZIG

nam poročajo z ozirom na naš nedavni članek «Tri zgodbe», da ni bil oni naš človek — ki je bil klican pred sodišče zaradi smodnika za mine, obsojen na 6 dni, temveč da je bil obsojen na 3 mesece. Seveda je napravil priziv.

V ROJCAH pri Marezigah

se je nedavno zopet streljalo. Kdo je streljal, je znano. — Nekaterim je pač vse dovoljeno.

IZ KOSTABONE pri Pomjanu

Ko so nas nedavno vklebili, ker so našli pri nas kmetško orodje, in so nas vklebene peljali v koprsko zapore, so se nekateri naši ljubi sovaščani smejali, vedoč, da nas peljejo po nedolžnem. Sedem jih je takih usmiljenih in «bratskih» sovaščanov, a pride tudi za nje konec smeha, ako Bog da.

IZ BOLJUNCA.

Minulo nedeljo popoldne smo imeli tu predavanje «Prosvete» o boju zoper jetiko. Predavatelj g. dr. Pertot je pospremil svoje predavanje z nazornimi svetlobnimi slikami, ki so ljudstvu zelo ugaiale. Zbrano občinstvo se je iz predavanja marsikaj koristnega in potrebnega naučilo.

Gospodarske novice

Kako požlahtnjujemo sadno drevje

(Po St. Humeke Praktičnem sadjarju)

Požlahtnjevanje sadnega drevja je veljalo v prejšnjih časih za veliko umetnost. Mislili so, da mora imeti posebno srečno roko, kdor hoče z uspehom cepiti. In taki redki sadjarji so si znali pridobiti s svojo umetnostjo primeren ugled. No, dandanes je to drugače. Dečki se uče že v osnovni šoli cepljenja, in le kdor je prav neroden in nima nikakega smisla za to velezanimivo delo, ga prepušča drugim spretnejšim rokam ali ga pa popolnoma zanemarija. Vendar je pa še posebno med starejšimi sadjarji mnogo predsodkov, nejasnosti in nespo razuma zlasti glede časa in raznih načinov cepljenja. Zato mislim, da bo marsikomu ustrezno, ako izpregovorimo tudi o tem predmetu ter malo bolj na drobno opišemo to najzanimivejšje sadjarsko opravilo in pojasnimo: Zakaj, kdaj in kako požlahtnjujemo ali cepimo sadno drevje.

Vsakomur je bolj ali manj znano, da se žlahtne sadne vrste zanesljivo ne dajo razmnoževati s semenom. Ako bi n. pr. vsejali 100 zdravih peček od katerekoli žlahtne jabolčne vrste, bi dobili iz tega semena 100 dreves. Mogoče je, da bi kako drevo med njimi obdržalo vse lastnosti drevesa, od katerega smo vzeli seme. Tudi ni izključeno, da bi kako drevo ne rodilo boljšega sadu in ne imelo sploh boljših lastnosti. Gotovo pa je, da bi velika večina drevja rodila drugačen, iz večine slabšeji sad in da bi bilo tudi drevje v vseh svojih lastnostih različno od semenskega drevesa. Isto velja o hruskah in iz večine tudi o drugih sadnih plemenih. Kaj je pač vzrok temu čudnemu — iavu?

Vse žlahtne vrste pečkaste in iz večine tudi drugih sadnih plemen so plod sto- in stoletnega smotrnega kulturnega dela, plod neumornega odbiranja, križanja različnih vrst,

plod rastlinske odgoje. Vse iz semena vzraslo potomstvo tako odgojenega drevja ni stanovitno glede katerekoli umetno prigojene lastnosti, ampak nevzdržno sili nazaj v prvotno, prirodno obliko. Ako hočemo torej kako žlahtno sadno vrsto z vsemi njenimi lastnostmi popolnoma zanesljivo razmnožiti, dosežemo to le na tak način, da del žlahtne rastline prenesemo na drugo rastlino istega plemena, s katero se zraste v celoto in se s primerno vzgojo razvije v popolno rastlino. Pri tej nadaljnji vzgoji nam je skrbeti pred vsem za to, da se podlaga ne otrese neljubega bremena in da napeljujemo vso rast v preneseni del rastline. Požlahtnjujemo torej edino zato, da zanesljivo ohranimo in razmnožimo kako sadno vrsto. Ne pa, kakor se mnogokrat domneva, da bi s tem tisto vrsto na kak način izboljšali. Kakoršna je drevo, od katerega vzamemo cepiče, tako bo novo drevo. Ako bi v kateremkoli oziru kazalo drugačne lastnosti, je to pisati na rovaš zemlje, podnebja, starosti drevesa, podlage, nikdar pa ne na rovaš cepljenja samega.

(Dalje prihodnjic s slikami).

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisniku iz Volč. Vašega dopisa nismo mogli objaviti, ker je preoseb in kot tak prepovršen.

Dopisniku iz Komna: Dopis prišel za zadnjo številko prepozno, za to nima več pomena.

Opozarjamo na oglas čevljarnice Forcessin, ki ga čitatelji najdejo v vsaki številki «Novic».

Mikloš F. — Oslavje. Denar prejeli, hvala! J. C. Predgrize: Odgovor najdete v listu.

Odgovorni urednik: Janko Runtič.

Cene valut v Trstu dne 26. t. m.

100. — dinarjev . . .	39 40 do 39 70
100. — čehoslov. kron . .	73. — 73 60
100. — avstrij kron . . .	0.0340 0.0350
100. — francos. frankov . .	128 25 128 75
100. — švicar. frankov . .	474 — 477 —
1 — angleški funt . . .	117 90 117 90
1 — dolar	24 60 24 80

Benečijske obveznice 81 82

Krompir „Ida“ semenski

več vagonov, kupi Karel Šiškovič, Herpelje-Kozina

KAKRŠNOKOLI SLUŽBO (kot čuvaj, skladiščar ali podobno) išče invalid, zmožen slovenščine, italijanščine in nemščine. Gre tudi na deželo. Cenjene ponudbe na upravnistvo «Novic».

Sadjarji pozor! Škarje, žagice znamke „Kunde“, cepilni vosek, anti-panessit prodaja JUST UŠAJ, agronom v Gorici, Via C. Favetti št. 6.

KNJIGARNA IN PAPIRNICARNA

J. ŠTOKA - TRST

Via Milano 37

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.

LASTNA KNJIGOVEZNICA.

Založba Vedeža, Kleinmayerjeve italij. - slov., slov.-italijanskega in ital. - slovenskega slovarja. — Ima v zalogi vse najnovejše slovenske knjige.

IVAN KRŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinske in druge hišne potrebščine

Iz aluminija, steklovine, lesa, emalirane prsti itd. CENE NIZKE.

TRST, PIAZZA S. GIOVANNI Št. 1

Najstarejši sloven. denarni zavod

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torre bianca št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tek. račun in vloge za ček. promet ter obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru. Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.

Ob nedeljah in prazn. je urad zaprt

Telefon št. 25-47.

Velika zaloga vina, žganja in likerjev Jakob Perhauc

ustanovljena leta 1878

Trst, via S. T. Xydias 6, Telef. 2-36

VEDNO V ZALOGI in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in kranjski slivovec. LASTNI IZDELKI: šumeča vina, kakor šampanjec, šumeči istrski refošk „Lacrima Cristi“ in druga. SPECIALITETA: jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi kakor tudi pristni malinovec in drugo

Ljubljanska kreditna banka

Telefona: 5-16; 22-98 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11 Telefona: 5-16; 22-98

BRZOJAVNI NASLOV: BANCALUBIANA

Podružnice;

Gorica, Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, N. Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

Centrala v Ljubljani

Delniška glavica in rezervni sklad: 60.000.000 dinara.

Bavi se z vsemi bančnimi posli. — Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune z 4½% netto. — Za odkaz vezanih vlog plača odstotke po dogovoru. — Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne pušice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9½ do 12:50 in od 14½ do 16 ure.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“ TRST - Via Giuseppe Caprin št. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obuvalo cenó á vendar lepo, ta bo pomislil malo, ne kupil kar na slepo!

In šel bo k „FORCESSINU“, ki v Trstu vsem od kraja — ubožcu al' bogatinu — najboljše čevlje daje ...

Čevlji za delo L 48.—

Čevlji za delo L 48.—

Zahtevajte in prepričali se bode, da je

MILO-GODINA

NEPREKOSLJIVO

Izdeluje dobroznana domača tvrdka J. S. Godina, Trst Via Scoglio 316

Telefon št. 18-78